

עין משפט‏
נר מצוה

בטב א מיי' פ"ח מהל' גניזה הלכה א סמג עשין עב טו"ע ח"מ ס"י רלא סעיף חז:
ג ב ג ד מיי' שם הל' ג טו"ע שם סעיף ח':
גא ה ו מיי' פ"ג מהל' טקי ממון הלכה טו סמג עשין סו טו"ע ח"מ ס"י חז סעיף ד:

לעזר רש"י

קריג אדומילנ"ט נקור"ג אורזיניטילן. כרכום.

מבוסף רש"י

הכל בידי שמים. מחשבות ומכאולות הנאים לאדם, כולם עד ילי גזירת שמים (ע"ז ג.) אס בלזס פורעניוועט על האדם גזירת המלך היא (כתובות ז.), חוץ מצנינים פחים. לנים, זנה, פחים, חולי הנא על ידי מוס כמו (ש"ס ז) עד שיפוט היום (ע"ז ב:) קור וחוס, שפעמים שאלץ כפשיעה (כתובות ז.), צנים פחים בדרך עקש. הגנה והקור פח ומוקש בדרך עקש, כי בידו הדבר תלי להשמר מן הגנה יש מפרשים לנים פחים, קור וחוס (רשב"ם ב"ב קמז). שיתין רהיטי רהוט ולא מטו לגברא דמצפרא בוך. ששים אלו רלו ולא הגיעו לאוכל שחרית (ב"ק צב.) היקף, אדם המשוה לעלמו וישר דרכו (צפניה ב א) או: הכר קש מפני עיקר תחלה, כמו (שמות ה) לקושש קש, כלומר קשות עמלך (רשב"ם ב"ב טז).

קו:

תשעין וט' מתו בעין הרע ואחד בדרך ארץ. וא"ת א"כ בני יוסף שלא שלטה בהן עין הרע י‏ היה להן לחיות הרבה מכל השצטים וי"ל שמתו בדרך ארץ יותר מאחרים כשהקצ"ה היה רוצה להמיתן היה שולח להם חלאים אחרים: **צנים**. קור כדמוכה הכא פחים חוס כדמוכה צריש מסכ' ע"ז (דף ג:) ושם ד"ה הכל) ומיירי הכא במאורעות הנאים על האדם דאילו במדות אמר צפ' כל היד נדה דף טז: ושם ד"ה הכל) הכל בידי שמים מוצ' מיראת שמים: **שיתין** רהיטי רהוטי. יש מפרשים דנקט שיתין לפי שימי החורף ששים וכן ימי הקיץ כדאמר לעיל (דף ק:) ופת שחרית מללזת מן החמה ומן הגנה א"כ כן דרך למינקט בכל מקום שיתין כדאמר בהחובל (ב"ק דף צב:) שיתין תכלי מטייה לככא דקל צחריה שמע כו': **ארכע** גרמידי דאניגרי ודו"ד בהו. פירוש ארכע אמות שאמה מורד לצני אניגרא שדולים משם להשקות שדומיהם זולז פירוש מדוד אותם שחוקות ולא מצומצמות כדי שיוכלו לעמוד שם צריוו ולא כפ"י הקונט' דעל נהרא שמניחין מקום גס למושכי ספינות לא תמשח כלל שצריכין ריוח הרבה שלא יפלו במים אלא בלא מדידה יתנו שיהא (ט) יוכרת ונראה לעינים:

בתרי עברי נהרא קוצו. פי' ענפי אילנות היער קולו שצריכין להטות כתפיהם לזד היער שלא יפלו במים ט‏ וא"ת דאמרינן בסוף פרק המוכר פירות (ב"ב דף טט: ושם ד"ה ואמה) אמה בית השלחין איז מוכר לך נותן לו צ' אמות לתוכה אמה מכאן ואמה מכאן לאגפיה וי"ל דהתם מיירי בצמח המים שהוא לאדם אחד שהוא עושה חריץ תוך שדהו להשקות ממנה ואין צריך לאגפיים רק אמה מכאן ואמה מכאן והכא אניגרא הוא יאור גדול להשקות כל אותה בקעה לכך צריך ארכע אמות לאגפיה תדע דהתם זורעים אותן אמות ונוטעין שם אילנות כדאמר התם אצל הכא אין זורעין ונוטעין כלל שכל העם הולכים שם להשקות שדומיהם והא דקאמר דאנהרא לכ"ע ללא משום דאניגרא ליהוו כוליה דאדם אחד אלא אינו דכ"ע אלא לאותן המשקין שדומיהם לזד אי נמי ארכע אמות דהכא היינו צ' אמות של תוכה ואמה מכאן ואמה מכאן:
ליקון

בהו ד'דאנהרא לא תמשחנהו כלל רב יהודה למעמיה דאמר רב יהודה ארבע אמות דאניגרא לבני אניגרא דאנהרא ידכולי עלמא ימכריו רבי אמי מלא כתפי נגדי בתרי עברי נהרא קוצו רב נתן בר הושעיא קץ שיתסר אמותא אתו עליה בני משרוניא דפנוהו הוא סבר כרשות הרבים ולא היא התם בעינן כולי האי הכא ימושם אמתוחי אשליהן הוא כמלא כתפי נגדי סגי רבה בר רב הונא הוה ליה ההוא אבא אגורא דנהרא אמרו ליה גיקוין מר אמר להו קוצו עילאי ותתאי והדר גיקוין אגא היכי עביד הכי והכתיב ה‏ התקוששו וקשו ו‏ ואמר ריש לקיש קשוט עצמך ואחר כך קשוט אחרים התם אבא דבי פרוק רופילא הוה ואמר אי קייצו קייצנא ואי לא קייצו אמאי איקוין דאי ממתחי להו אשלייהו מסתגי להו ואי

לא קשיא. דרב אדרב: שורא וריסקא. חומה ורתוקת גדר של נגרים כמו (איכה ג) חיל וחומה: כל חלי. דבר שכל החלאים תלויין צו ווו העין עין רעה: **עצד מה דעצה**. יודע היה ללחוש על הקצרות ולהצין על כל קצר וקצר בלויז מיתה מת אס מת בזמנו אס בעיין רעהי: **הכל צרות**.

לא קשיא הא דמהדר ליה שורא ורתקא הא דלא מהדר ליה שורא ורתקא יוהסיר ה' ממך כל חולי אמר רב זו עין רב למעמיה דרב סליק לבי קברי עבר מאי דעבר אמר תשעין ותשעה בעין רעה ואחד בדרך ארץ ושמואל אמר זה הרוח שמואל למעמיה דאמר שמואל הכל ברוח ולשמואל הא איבא הרוגי מלכות הנך נמי אי לא זיקא עבדי להו ו‏ סמא וחיי ר' חנינא אמר ו‏ זו צינה ו‏ דא"ר חנינא הכל בידי שמים חוץ מצנים פחים שנאמר צנים פחים בדרך עקש שומר נפשו ירחק מהם ר' יוסי בר חנינא אמר זו צואה דאמר מר צואת החוטם וצואת האוזן רובן קשה ומיעוטן יפה ר' אלעזר אמר זו מרה תניא נמי הכי מחלה זו מרה ולמה נקרא שמה מחלה שהיא מחלה כל גופו של אדם דבר אחר מחלה ששמונים ושלושה חלאים תלויין במרה ובולן פת שחרית במלח וקיתון של מים מבטלתן ת"ר י"ג דברים נאמרו בפת שחרית מצלת מן החמה ומן הצנה ומן הזיקין ומן המזיקין ומחכימת פתי וזוכה ברין ללמוד תורה וללמד ודבריו נשמעין ותלמודו מתקיים בידו ואין בשרו מעלה הכל וגזקק לאשתו ואינו מתאוה לאשה אחרת והורגת כינה שבבני מעים וי"א אף מוציא את הקנאה ומכנים את האהבה א"ל‏ רבה לרבא בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי שיתין רהיטי רהוט ולא מטו לגברא דמצפרא כרך ו‏ ואמרו רבנן השכם ואכול בקיץ מפני החמה ובחורף מפני הצינה א"ל‏ דכתיב ל‏א ירעבו ולא יצמאו ולא יכם שרב ושמש לא יכם שרב ושמש כיון דלא ירעבו ולא יצמאו א"ל‏ את אמרת לי מהתם ואנא אמינא לך מהכא יעובדתם את ה' אלהיכם וברך את לחמך ואת מימך זו פת במלח וקיתון של מים מכאן ואילך והסירותי מחלה מקרבך א"ל‏ רב יהודה לרב אדא משוחאה ל‏א תולול במישחחא דכל פורתא ופורתא חזי לכורכמא רישקא א"ל‏ רב יהודה לרב אדא משוחאה יד' אמות דאניגרא זולז

בהו ד'דאנהרא לא תמשחנהו כלל רב יהודה למעמיה דאמר רב יהודה ארבע אמות דאניגרא לבני אניגרא דאנהרא ידכולי עלמא ימכריו רבי אמי מלא כתפי נגדי בתרי עברי נהרא קוצו רב נתן בר הושעיא קץ שיתסר אמותא אתו עליה בני משרוניא דפנוהו הוא סבר כרשות הרבים ולא היא התם בעינן כולי האי הכא ימושם אמתוחי אשליהן הוא כמלא כתפי נגדי סגי רבה בר רב הונא הוה ליה ההוא אבא אגורא דנהרא אמרו ליה גיקוין מר אמר להו קוצו עילאי ותתאי והדר גיקוין אגא היכי עביד הכי והכתיב ה‏ התקוששו וקשו ו‏ ואמר ריש לקיש קשוט עצמך ואחר כך קשוט אחרים התם אבא דבי פרוק רופילא הוה ואמר אי קייצו קייצנא ואי לא קייצו אמאי איקוין דאי ממתחי להו אשלייהו מסתגי להו ואי

המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא

לא קשיא. דרב אדרב: שורא וריסקא. חומה ורתוקת גדר של נגרים כמו (איכה ג) חיל וחומה: כל חלי. דבר שכל החלאים תלויין צו ווו העין עין רעה: **עצד מה דעצה**. יודע היה ללחוש על הקצרות ולהצין על כל קצר וקצר בלויז מיתה מת אס מת בזמנו אס בעיין רעהי: **הכל צרות**.

כל החלאים ותולאזת מיתה על נשיבת הרוח בלץין הכל לפי השעה והאדם יש לך אדם שרוח פלוני קשה לו ובשעה פלוני: **והאיבא הרוגי מלכות**. הרוגי חרב: אי לאו זיקא. שנכנס במכה: **עצדי סמא וחיי**. סס הממכר צטר חתוכה ומן העצצים הוא כדאמר בהמוכר את הספינה (ב"ב דף עד:): **לינים פחים**. קור הנופת. ולא היינו רוח דקאמר שמואל דשמואל זיקא בלא צינה נמי מוקת: **זו מרה**. שהמריירה שבה גדולה ונוצעת ומתפשטת בגידין ובעצמות: **ובולן פס במלח מצטלן**. כדליף לקמן מקראי: **וקיתון של מים**. למי שאין לו יין: **וויקין**. היינו רוח דלמר שמואל: **מחכימת פתי**. שדעתו מיושבת עליו לפי שאינו מנטער צעיניו: **וזוכה ברין**. אס יש לו דין עס חצירו דעתו מיושבת ליישב דבריו צב"ד להטעים: **ללמוד וללמד**. מחמת ישוב הדעת: **ודבריו נשמעין**. לבצרות שיש לו לצ להטעימון: **הכל יזעה וחוה**: נזקק לאשמו. אס בעל הרהורים הוא ומתוך שלזו טוב בצקר שאכל קלח טובע לאשתו ובצלחתו לשוק ורואה נשים אינו מתאוה להן: **כינה שבבני מעיין**. תולעים: **מוציא אס הקנאה ואס הסגר**. שכשאלן לבו טוב עליו הוא נוח לבעוס: **ואמרו רבנן השכם ואכול**. צערי פסחים (דף קיב.) צדברים שזוה ו‏ רבי לבניו:

משוחאס. מודד קרקעות היה בשכר לקונים ולמוכרים ולאחין ולשותפין הצאין לחלוק: **כורכמא רישקא**. כרכום של גן שקורין קרו"ג אדומילנ"ט והוא משוצח שצכורכמין: **ארכע אמות דאניגרא**. אמת המים שהמשיכוה מן הנהר הגדול אל השדות על פני הבקעה כולה ומניחין בעלי כל שדה ושדה מלרוע את אגפיה רוחצ ארכע אמות שלא מתקלקל שפתה ומודדין אותם כולם ביחד ומציינים אותם שלא יחרשו מן הסיומן ולחון: **וזלו בהן**. אל מדקדק בהן להרחיבן: **לא תמשחנהו כלל**. אלא באומד הדעת מניחנו כדי שיהו יוכרים לעינים שהן שלימות ורצות: **לבני אניגרא**. אינו מזיק אלא יחידים ויש צידן למחול: **לכ"ע**. ומאן מחיל: **מלי כספי נגדי צטרי עצרי נהרא קוצו**. המולא יער או אילנות נטועין על שפת הנהר יקון צרוחצ מלא כתף מושכי חצל הספינה והן מטין עלמן בצלכסון והולכין כשהן משופעין לזד היצשה שלא תמשכס הספינה למיס וכל כמות הצריך להלוכס דינס לקון ובשני עצרי הנהר שפעמים שהילוכן מכאן ופעמים שהילוכן מכאן: **קץ שיספר אמסא**. ו‏ כרוחצ דרך רה"ר כדתנן צבצא צמרא (דף טט:) דרך רה"ר שש עשרה אמה: **בני משרוניא**.

שם העיר והיער היה שלהן: דפנוסו. הלקוהו: אשליהן. חבלין שלהן: אבא. יער: ניקיילו עילאי וספאי. מי שיש להן יער על הנהר אללי למעלה הימני ולמטה הימני הילוך דרך המים: **הסס דבי פרוק רופילא** הוה. אותן שלמטה ושלמעלה לא של ישראל היה שיכול לקאון אותו יער של בית פרוק פחת פרסיים היה וידוע הוא שלא יקולו ומה תועיל קצינה שלי: אי ממסחי אשלייהו מססגי להו. אס יוכלו לתמוח חבלם ולצא ממסע למסע או מכפר לכפר לילך ממטה למעלה ילכו: ואס

מסורת הש"ס

א) גני' הערוך סמגר וכן גי' הרשב"ם ב"ב עד: ד"ה סמגרין.)
ב) גני' מוס' מתנות ג' ד"ה הכל בצ"צ קמד: ד"ה מון ועע"ז ג: ד"ה שומר,)
ג) ע"ז ג: ב"ב קמד:
ד) כמותות ג' ויע"ש,)
ד) ב"ק צב: [ע"ש,)
ה) גני' שם וע"ש הנ"י,)
ו) [פסחים קיב. ב"ק צב:]
ז) ב"ב ס: סנהדרין ית. יט.,
ח) ונבעיון ערך עבד ב' עבד מאי דעבד ע"י שאלת חלוט ו"א נטע אילנות כי' ע"ש,)
ט) [שנה' ר' עקיבא לבני כל"ל,)
י) [בבליאזת צרכות דף כ.א,)
יא) זה הדבור ודברי התמחיל צמרי כי' הכל דלא. מהר"ם,
ל) קושא ואס קאי אלעיל אד' גרמדי דאניגרא. מהר"ם,

תורה אור השלם

1 וְהַיִּסּוּר יִזְכָּר מִמֶּךָּ כָּל חַלִּי וְכָל מַקְדֵּי מַצְרִים וְתָרְעִים אֲשֶׁר יִדְעָתָ לֹא יִשְׁיָקֻם בְּדֹ וַתִּהְיֶה בְּכָל שְׁנֵאֵי־הָדְרִים ז' טו

2 צָרִים פָּחִים בְּדֶרֶךְ עֵקֶשׁ שׁוֹמֵר נַפְשׁוֹ יִרְחַק מֵהֶם: מְשַׁלִּי כֹב ה

3 לֹא יִרְעֻבוּ וְלֹא יִצְמָאוּ וְלֹא יִכָּסּוּ שְׂרָב וְשָׁמֶשׁ בִּי מִרְחָקִים יִתְהַבֵּם וְעַל מְבֻרְעֵי מִים יִתְחַלֵּם: יִשְׁעִיהוּ מַט' י

4 וְעִבְדֶּתְהֶם אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וּבִרְךְ אֶת לַחֲמֶךָ וְאֶת מִימֶיךָ וְהִסְרֵתִי מִתְּחִלָּה מִקְרָבְךָ: שְׁמוֹת כֹּג כה

5 הַתְּקַשְׁשׁוּ וְקִשְׁרוּ הַגּוֹי לֹא נִבְקָשׁוּ: צַפְנִיה ב א

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה קץ שיתסר אמתא ברוחב הס"ד ואח"כ מ"ה בני משרוניא ואח"כ ד"ה דפנויו הלכויו ואח"כ מ"ה כר"ה כדתנן וכו' ואח"כ ד"ה אשליהן:
ב) הוב' ד"ה ארכע וכו' שיהא ניכר כל"ל ואות ת' נמחק והד"א עס ד"ה צמרי: